

6. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: навч. посібник / Г.О. Ковальчук. – Вид. 2. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.
7. Комар О.А. Інтерактивні технології – технології співпраці / О.А. Комар // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 57-60.
8. Суворова, Н. Интерактивное обучение: новые подходы / Н.Г. Суворова. – М.: Роспедагентство, 2005. – 110 с.
9. Трайнев, В.А. Методы игрового моделирования и интенсивные учебные процессы / В.А. Трайнев, Л.Н. Матросова, А.В.Бузукина. – М.: Гардарики, 2003. – 214 с.
10. Гальетов В. Как вычислять правильные решения без затрат времени и сил [Електронний ресурс] / В. Гальетов. – Режим доступу: <http://www.Trizland.ru>.
11. Ящишина Ю.М. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні дисциплін з управління персоналом / Ю.М. Ящишина, В.О. Шашко // Вісник економічної науки України. – Київ: ІЕП НАН України. – 2016. – №2 (31). – С. 190-192.
12. Пивоварова Л. В. Исследование эффективности образовательного процесса на основе инновационных образовательных технологий. Опыт обучения учащихся [Електронний ресурс] / Л.В. Пивоварова // Инновационные технологии в образовании. – М.: Макс-Пресс, 2011. – Ч. 2. – С. 79-94. – Режим доступу: <http://ciot.msu.ru/files/innovat-edu-tech.pdf>.

В. Є. Зайцев

канд. екон. наук

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

МИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ВІДНОСИН

Постановка проблеми. Закономірний процес інтеграції та інтернаціоналізації світового господарства вимагає нового рівня багатобічних економічних взаємовідносин. На сучасному етапі розвитку багатопольного світу жодна країна не здатна розвинуватися ізольовано. Інтернаціоналізація господарського життя сьогодні стала провідною тенденцією розвитку сучасної світової економіки. Однією з головних особливостей цього процесу є утворення великих зон впливу найбільш розвинутих країн. Вони стають своєрідними інтеграційними угрупованнями, навколо яких об'єднуються інші держави, що забезпечує їм важливу роль у світовому господарстві й політиці.

Регіональна інтеграція відбувається на двох рівнях: на рівні окремих фірм, які у своїй господарській діяльності вступають в інтеграційні процеси, і на міждержавному рівні, коли держави цілеспрямовано сприяють переплетенню та взаємодоповненню факторів виробництва в рамках групи країн і забезпечують функціонування особливих інтеграційних інструментів та структур.

Найбільш повно та чітко економічні інтеграційні процеси проявляються в Західній Європі, де сформувався єдиний господарський простір цілого регіону, в межах якого поступово складаються загальні умови руху факторів виробництва та розробляються відповідні механізми регулювання. Окрім таких об'єктивних чинників впливу на західноєвропейську інтеграцію, як зростання темпів НТП, посилення ролі ТНК, глобальна інтернаціоналізація виробництва й капіталу, вона стимулюється активними митними взаємовідносинами, без чого неможлива реалізація ідеї створення єдиної Європи.

Посилення інтеграційних процесів на макро- і мікрорівні пояснюється зрослою взаємозалежністю економік окремих країн і знаходить свій вираз насамперед в укладанні багатосторонніх угод, що стосуються регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Крім того, важливість взаємовідносин пов'язана з

тенденцією приведення систем національних законодавств до деякого загального, однакового базису, до погоджених державами принципів управління світовим господарством. У зв'язку з цим актуальними стають проблеми участі і визначення ступеня включення України у процеси зовнішньоекономічної взаємодії країн, визначення тієї ролі, яку вона буде грати у світовому співтоваристві. При цьому не треба забувати і те, що наші пріоритети — будувати зовнішню політику, виходячи з національних інтересів власної країни.

Участь у митних союзах, зонах вільної торгівлі та міжнародних угодах (конвенціях) з митних питань названо в комплексі пріоритетних напрямів реалізації митної політики України, як невід'ємної складової зовнішньоекономічної політики держави. Вступ у дію Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, створення на її основі поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з ЄС відкриває доступ Україні до внутрішнього ринку Євросоюзу. Усунення перепон, із якими стикаються економічні оператори, та впровадження високих стандартів захисту споживачів є тим міцним фундаментом, на якому функціонує ЄС та до якого прагне Україна. В умовах курсу європейської інтеграції напрямки митної політики набувають особливого значення та зосереджуються на питаннях міжнародного співробітництва та впровадження в Україні світового досвіду митного регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток методології дослідження митної політики незалежної України в умовах глобалізації світової економіки зробили вітчизняні науковці, а саме І.Г. Бережнюк, О.П. Гребельник, С.В. Ківалов, Б.А. Кормич, Н.В. Осадча, Д.В. Приймаченко, П.В. Пашко. Сучасний стан реформування митної справи в Україні, в тому числі її правової бази відповідно *acquis communautaire*, досліджено і проаналізовано в роботах сучасних економістів, зокрема С.М. Перепьолкіна,

Т.М. Римської, Л.О. Копцева. Окремі аспекти формування митної політики досліджено також у працях М.М. Дуран, В.В. Філатова.

Основою нормативно-правової бази митної справи в Україні є Митний кодекс України та Закон України «Про єдиний митний тариф», які є базою подальшого розвитку митного законодавства. Митний кодекс України визначає *митну політику* як систему принципів та напрямів діяльності держави у сфері забезпечення своїх економічних інтересів та безпеки за допомогою митно-тарифних та нетарифних заходів регулювання зовнішньої торгівлі [1].

Реалізація митної політики має такі групи цілей (функцій) [7]:

- *економічні* – до них належать *фіскальні*, тобто ті, які наповнюють прибуткову частину бюджету країни, та *регулятивні*. Регулюючий вплив здійснюється митними тарифами (методами непрямого керівництва), а також заборонами, обмеженнями, ліцензуванням, квотуванням експорту та імпорту (методами прямого адміністративного керівництва). Зазначене регулювання покликано: стимулювати розвиток національної економіки; захищати український ринок; заохочувати іноземні інвестиції; забезпечити виконання зобов'язань перед іншими державами, міжнародними союзами, а також сприяти політичній та економічній стабільності України;

- *захисні* – ті, які забезпечують економічну, санітарну безпеку країни, захист суспільного порядку, здоров'я населення, культурних цінностей. Системі захисту служать юридичні норми, митне оформлення, а також боротьба з контрабандою та іншими правопорушеннями.

У науці існує декілька підходів до визначення митної політики: владно-правовий, організаційно-інституційний, економічний, психоетичний, регуляторний. Критерії визначення поняття митної політики з точки зору різних підходів глибоко розроблено в публікаціях Н.В. Осадчої, В.І. Ляшенко [8].

Митна політика напряму залежить від зовнішньоекономічної політики держави, співвідношення адміністративних та економічних методів [4]. Лібералізація митної справи відповідає положенням Конституції України та міжнародного права щодо основних прав і свобод особистості. На даний час міжнародна (та відповідно – і національна) митна діяльність відбувається на підставі розроблених та узгоджених Всесвітньою митною організацією (членом якої Україна є від 1992 р.) більше двадцяти правових актів-конвенцій. Основна мета таких конвенцій – гармонізація митних систем світової співдружності.

Метою статті є обґрунтування теоретичних основ, аналітичних висновків і практичних рекомендацій щодо місця та ролі митної політики в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності України в контексті євроінтеграційного вектора розвитку.

Виклад основного матеріалу. У діяльності з регулювання зовнішньоекономічних зв'язків і захисту національних інтересів існує широкий набір засобів і методів торговельної й кредитної політики. До них належать різноманітні торговельні договори та угоди, в тому числі угоди про економічне співробітництво. На національному законодавстві базується митно-тарифне регулювання торговельно-економічних відносин,

переважно імпорту, а адміністративні акти широко використовуються для створення нетарифних бар'єрів у сучасній міжнародній торгівлі. Важливу роль відіграють різноманітні засоби регулювання експорту, особливо так званих стратегічних товарів, а також засоби, які застосовуються для здійснення політики в галузі кредитів, субсидій тощо.

Таким чином, серед засобів зовнішньоекономічної політики, що базуються на внутрішньому (національному) законодавстві, найвагомішими є митно-тарифні системи. Мито, як і договори, належить до найстаріших засобів торговельної політики, проте нині його роль та сутність значно змінилися.

Сучасна митна справа – це відносини, що складаються у системі зовнішньоекономічних відносин, одна з найважливіших ланок у міжнародних відносинах на світовому регіональному і національному рівні. Митні відносини характеризуються насамперед митною політикою, міжнародними правилами, зовнішньоторговельними угодами, порядком і умовами переміщення через митні кордони товарних, транспортних, фінансових та інформаційних потоків, а також загальноприйнятими заходами тарифного і нетарифного регулювання, експортного контролю тощо.

Створення сучасного світового господарства, як сукупності, а не простої суми національних економік, безумовно має на увазі взаємозумовленість і взаємозв'язок митних методів регулювання зовнішньоекономічної діяльності різних держав та взаємодію їх митних органів.

Таким чином, економічні інтеграційні процеси між Україною і ЄС також неможливі без узгодження митних стосунків, оскільки зовнішньоекономічні відносини країн і, насамперед, зовнішня торгівля нерозривно пов'язані з митними відносинами.

При цьому, говорячи про інтеграцію України в ЄС в галузі митних відносин, варто розглядати всі аспекти цього процесу: економічні, організаційно-правові, соціальні, етичні тощо.

Безумовно інтеграційні процеси не можуть протипоставлятися національним інтересам і економічній безпеці окремих країн. А оскільки митна політика споконвічно покликана через закони і методи регулювання ЗЕД захистити інтереси держави, то виникають досить серйозні проблеми, що підлягають вивченню фахівцями в галузі міжнародних економічних відносин, і пов'язані з поєднанням національних та інтернаціональних інтересів.

Інтеграція митних відносин України і ЄС повинна виявлятися в укладанні договорів і угод з різних питань, виробленні єдиних тарифів, погоджених систем опису і кодування товарів, у створенні загальної системи управління, яка буде запроваджувати митні правила, норми і процедури регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Розвиток митних відносин між Україною і ЄС повинен відповідати загальній тенденції включення країн у світову торговельну систему. У результаті процес інтеграції національних економічних систем приведе до створення більш стабільної і передбачуваної атмосфери торгівлі і до формування регульованих митних відносин.

Слід також зазначити, що формуючи міжнародні митні відносини в сучасних умовах, необхідно враховувати наступні обставини, що є зараз актуальними:

1. Сполучення бар'єрної та контактної функції митних відносин в умовах глобалізації економічних процесів.

2. Підвищення рівня взаємодії і гармонізації, тобто погодженості й однозастійності митних систем. Створення на цій основі уніфікованих документів і норм регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

3. Удосконалювання організації управління в митних органах. Перехід до «безконтактної» митниці, до систем електронної обробки інформації, застосування новітніх інформаційних технологій, що відповідають вимогам часу.

4. Розвиток і поліпшення технічних засобів контролю, що обумовлено збільшенням кількості і зміною якісного складу об'єктів митного контролю (це пов'язано, зокрема, з необхідністю створення ефективних систем контролю за переміщенням товарів, послуг і об'єктів інтелектуальної власності, запобігання витоку інформації по глобальній мережі Інтернет і т.д.).

Крім того, розробляючи стратегічні й тактичні аспекти економічної, а в її складі і митної політики здійснення інтеграції України в Європейський Союз необхідно ще додатково брати до уваги таке:

По-перше, в Україні порівняно недавно проводяться економічні реформи та впроваджуються нові ринкові відносини. Це привело до ускладнення політичної системи суспільства і виникнення різноманітних видів власності. У зв'язку з цим у суспільстві з'явилася значна кількість соціальних груп, що мають свої політичні й економічні інтереси, що часом йдуть врозрід з державною політикою й інтересами. Усе це впливає на митну політику як невід'ємну частину зовнішніх та внутрішніх відносин держави.

По-друге, митна справа в Україні є також новим ділом, система митних відносин знаходиться в стадії постійного реформування, багато питань ще ретельно не пророблені і знаходяться у процесі становлення і розвитку.

По-третє, інтегрування України у світову економіку, її входження у Світову організацію торгівлі та в інші політичні й економічні організації настійно вимагають коректування її зовнішньоекономічної діяльності і тим самим обумовлюють зміни митної політики.

Але в цілому значення митних тарифів в сучасному світі знижується, оскільки в міжнародній торгівлі дедалі більшої ваги набувають нетарифні обмеження імпорту. До найвідоміших і часто застосовуваних видів нетарифних обмежень належать: імпорتنі кількісні квоти, антидемпінгове законодавство і сама практика його застосування, «добровільне» обмеження експорту, різноманітні адміністративні правила (відповідність стандартам і вимогам безпеки використання, санітарні, ветеринарні та інші сертифікати, вимоги до упакування, маркування тощо). Нетарифні обмеження широко використовуються окремими країнами щодо імпорту товарів із зарубіжжя.

За останні роки зросло застосування всіх названих видів нетарифних обмежень. Так розвинуті країни ввели багато нових обмежень імпорту, в тому числі на такі важливі для експорту інших країн товари, як чорні метали, електротехнічне й транспортне устаткування, побутова електроніка, перероблена сільськогосподарська продукція та ін.

Виходячи з того, що інтереси країн в їх міжнародних економічних стосунках найскладнішим чином

переплітаються і нерідко заходять у протиріччя, що механізми, які впливають на ці процеси, є дуже складними, найважливішим є визначення місії, принципів та завдань митної політики в сучасному світі.

Під місією в митній справі в широкому змісті слова варто розуміти особливе призначення митної справи – регулювати міжнародні економічні процеси руху факторів і результатів виробництва з метою досягнення найвищої ефективності життєдіяльності людства.

З цієї місії випливає цілий ряд цілей, задач і конкретних планів дій митних органів як України зокрема, так і митних органів країн світового співтовариства взагалі.

Однією з основних цілей є здійснення тісних митних зв'язків із закордонними державами, союзами цих держав, різними міжнародними організаціями.

Основний пріоритет при реалізації цієї мети, безумовно, має інтеграція економіки нашої країни з Європейським Союзом і, насамперед, інтеграція митних відносин України і ЄС, що визначено угодою про асоціацію.

Пріоритет митних відносин серед інших обумовлений тим, що одним з перших і найважливіших напрямів інтеграції країн Європи в рамках Маастрихтського договору було створення Митного союзу.

Сьогодні ЄС — це єдина митна система, заснована на єдності найважливіших вимог до ввезених товарів і можливості їхнього безперешкодного переміщення в межах Союзу.

Аналізуючи ефективність інтеграції України в Європейський Союз, можна зробити висновок, що її здійснення дало би можливість підприємствам нашої країни діяти на європейських ринках в умовах рівної конкуренції, розширити масштаби діяльності, збільшити інвестиції та зменшити витрати за рахунок досягнення оптимальних розмірів виробництва.

Але є ціла низка проблем, таких як прикордонні формальності, адміністративні умови, відмінності у митному та податковому режимах, технічні, санітарні та екологічні норми і стандарти, що діють в Україні та країнах ЄС і заважають лібералізації міждержавних економічних зв'язків, стримують зростання економік, їх інтегрування в єдиний господарський комплекс. Їх вирішення стане новим каталізатором інтеграції, підсилить відповідні тенденції.

При цьому особливе значення має здійснення наступних основних заходів:

- усунення фізичних перешкод на шляху руху всіх факторів виробництва;
- гармонізація технічних стандартів та норм;
- лібералізація ринків державних замовлень;
- зменшення податкових бар'єрів.

Сукупність митних заходів, пов'язаних з усуненням фізичних бар'єрів у взаємній торгівлі, повинна у перспективі охопити прикордонні формальності, відрегулювати національні заходи контролю за імпортом, у тому числі лібералізувати імпорتنі обмеження, спростити правила огляду товарів та транспортних засобів, уніфікувати статистичну звітність, пом'якшити імміграційний контроль, встановити єдині технічні, санітарні та ветеринарні норми.

Як вже відзначалося, досить складними питаннями в інтеграційних процесах можуть стати питання нетарифного регулювання, зокрема питання гармонізації та уніфікації технічних норм і стандартів, різно-

манітність яких виступає засобом конкурентної боротьби. За допомогою цих норм і стандартів установлюються «правила гри» для певних виробничих систем, визначаються можливості використання тих чи інших видів промислової продукції та її доступу на ринки. На європейському рівні діє Європейський комітет стандартизації, до складу якого входять не тільки члени ЄС, а й інші країни західноєвропейського регіону. Між іншим, Україна також співробітничала з названим комітетом. Мета політики ЄС у галузі стандартизації полягає у створенні спільного для всіх фірм і підприємців технологічного середовища заради підвищення їх конкурентоспроможності.

У процесі формування єдиного внутрішнього ринку Європи досить важливою проблемою було збільшення відкритості ринків державних замовлень — цих найбільш захищених «фортець» національної економічної політики.

Здійснюючи інтеграційні процеси, велику увагу необхідно також приділити реформуванню у податковій сфері. На порядку денному гостро стоїть проблема гармонізації податків, яка особливо важлива для представників бізнесу. Вирішення цієї проблеми пов'язане з лібералізацією руху товарів і капіталів та зі створенням єдиного фінансового простору, що охоплює сферу діяльності банків та інших фінансових установ.

Важливим напрямом інтеграційних заходів між Україною та ЄС може стати регулювання конкуренції з метою не тільки усунення перешкод, що стоять на шляху обміну між країнами, а й стимулювання оптимального розподілу ресурсів та створення більш конкурентоспроможних структур. Вільна конкуренція підприємств на єдиному уніфікованому ринку є найкращою гарантією їх постійного адаптування до змін умов ринку та нових технологій. Політика підтримки конкуренції повинна спрямовуватися на розв'язання двох головних проблем. Це, по-перше, злиття компаній та міжфірмове співробітництво, а, по-друге, контроль за зловживаннями монопольним становищем на ринку.

Досвід проведення політики ЄС у галузі конкуренції показує суперечливість цього процесу: з одного боку, існує намагання дотримуватися принципів вільного підприємництва, а з іншого — діє підтримка «інституціонально захищеної конкуренції». Відкритість економіки ЄС залучає до процесу інтегрування чимдалі більше держав. Необхідно визначити єдину основу, фундамент удосконалювання митної діяльності в умовах інтеграційних процесів.

Основними модулями в цій роботі, її перспективними напрямками можуть стати такі:

1. Удосконалювання ролі митних відносин в умовах ринкових інтернаціональних та глобалізаційних процесів.
2. Створення тренінгових систем для підготовки працівників митних служб різного рівня.
3. Розробка сучасних підходів до управління персоналом у митних організаціях.
4. Об'єднання зусиль у питаннях боротьби з контрабандою.
5. Удосконалювання планування і використання усіх видів ресурсів у митних органах.
6. Оцінка ефективності діяльності митних служб різних країн.

Саме собою зрозуміло, що цей перелік може бути розширений.

Для підвищення ефективності цих заходів та модернізації митних відносин в умовах їхньої інтернаціоналізації й інтеграції необхідно широке використання програмно-цільового підходу. Це передбачає, що всі зазначені модулі або їхні варіанти чи модифікації мають бути розроблені як цільова програма й об'єднані в єдину систему.

Висновки. В результаті удосконалення митних та на їх основі інтеграційних взаємовідносин з Європейським Союзом можуть бути досягнуті наступні результати:

- Україна отримає передбачуване правове та інституційне середовище, що істотно підвищить привабливість країни як економічного партнера. Воно сприятиме налагодженню більш тісних контактів з бізнес-партнерами в різних країнах та спонукатиме до зростання закордонних та українських інвестицій, вкрай потрібних для реструктурування та модернізації української економіки;

- буде продовжуватись зовнішнє закріплення процесу реформ: Україна має у майбутньому продовжувати реформи на шляху до повноцінної ринкової економіки для того, щоб забезпечити стійке економічне зростання та нові можливості для усіх учасників ринку. Реформи, про які йдеться в Угоді про асоціацію з ЄС, формуватимуть у цьому контексті відповідний план, створять прозорий сценарій для економічних операторів, які зможуть підготувати свої бізнес-стратегії, ґрунтуючись на погодженому календарі нормативно-правового зближення з правовими рамками ЄС;

- відбудеться більше відкриття ринків, що безумовно створює як виклики, так і можливості: взаємне та поступове зняття бар'єрів у доступі до ринків може бути викликом для певних галузей в Україні, якщо вони не використають можливі перехідні періоди для необхідної адаптації. Водночас лібералізація імпорту з боку України може надати їй компаніям ліпший доступ до постачання ресурсів, товарів та обладнання, що потрібні для їхньої роботи, в такий спосіб сприяючи модернізації процесу виробництва. З точки зору експорту, українські виробники та експортери отримають вільний доступ до ринку ЄС, що об'єднує понад 500 мільйонів споживачів із високим рівнем доходів;

- спонукання до інвестицій в Україну: аби повернутися на шлях до стабільного економічного зростання і міцно на ньому закріпитися, Україна має підвищити обсяги внутрішніх та закордонних інвестицій, що надасть їй змогу тісніше інтегруватися до міжнародних ринків та ланцюгів постачання, а також реструктурувати та модернізувати свою економіку. Однак без поступу у впровадженні інституційних реформ Україна може втратити шанс скористатися своїми вирішальними порівняльними перевагами. Угода про асоціацію допоможе створити сприятливий бізнесовий клімат та привабити інвесторів завдяки позитивному впливові на процес спрощення норм, що регулюють бізнесовий сектор;

- створені переваги для українських споживачів: поступове зменшення та усунення наявних митних тарифів та нетарифних бар'єрів підвищить розмаїття та якість продуктів та послуг, доступних для споживачів. Окрім цього, конкурентний тиск, обумовлений лібералізацією доступу до ринків, спонукатиме до спеціалізації національних виробників, в такий спосіб знижуючи вартість виробництва та стимулюючи інновації.

Ліпша якість товарів буде покращувати загальні стандарти життя;

- збільшиться дохідна частина державного бюджету. Досвід свідчить, що короткострокова втрата через зменшення та усунення митних тарифів, буде більше ніж компенсована за рахунок зростання інших доходів держави. Йдеться про доходи від податків, які сплачують компанії, що використовують нові ринкові можливості, та від загального імпульсу, який отримає економіка;

- зростання обсягів фінансової допомоги Європейського Союзу та міжнародних фінансових інституцій на правові та інституційні реформи в економіці України.

Щодо можливостей України в міжнародних зовнішньоторговельних відносинах з іншими країнами світу, то вона вільна укласти будь-які інші угоди про вільну торгівлю відповідно до своїх економічних пріоритетів. Однак, за логікою, ці угоди не мають загрожувати зобов'язанням, взятим в рамках створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі з ЄС.

Сучасні українські експерти вважають, що вибір Україною вектора економічної інтеграції є суто геополітичним питанням, а всі економічні розрахунки є супутнім чинником. Економічні втрати можуть бути у будь-якому випадку, але безумовним є одне: лише варіант інтеграційних взаємовідносин з Європейським Союзом залишає Україні політичну самостійність і цивілізаційну перспективу.

Список використаних джерел

1. Митний кодекс України, станом на 10.10.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=92-15>.

2. Бураковський І.К. Оцінка витрат та вигод від укладання угоди про Зону вільної торгівлі між Україною та ЄС / І.К. Бураковський // Випуск ІЕД. – К.: К.І.С., 2010. – 96 с.

3. Дуран М.М. Значення митної політики в системі державного регулювання міжнародної економічної інтеграції України та її регіонів / М.М. Дуран // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – Вип. 19.1. – С. 184-190.

4. Зайцев В. Проблеми вдосконалення митної політики України в умовах формування єдиних глобальних ринків / В. Зайцев // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2002. – № 8-1. – С. 122-126.

5. Луцик А.І. Митна політика України як стимулятор економіки в умовах інтеграційних процесів / А.І. Луцик // Вісник Тернопільського НЕУ. Економічний аналіз. – 2010. – №7. – С. 90-93.

6. Мароха В. Митне регулювання в ЄС та в Україні: порівняльно-правове дослідження: наук.-практ. посібник / В. Мароха, Н. Олійник, О. Омельченко. – К.: Ніко-Принт, 2005. – С. 459.

7. Осадча Н.В. Цілі, завдання та принципи регуляторної політики в митній сфері / Н.В. Осадча, В.І. Ляшенко // Економічний вісник Донбасу. – 2010. №1(19). – С. 69-82.

8. Осадча Н.В. Регуляторна складова у формуванні державної митної політики / Н.В. Осадча, В.І. Ляшенко // Економіка промисловості. – 2009. – № 5. – С. 3-13.

9. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації: монографія / за ред. Д.Г. Лук'яненка. – К.: КНЕУ, 2007. – 538 с.

10. Стан переговорів про вільну торгівлю з ЄС: щомісячний економічний моніторинг Інституту економічних досліджень та політичних консультацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ier.com.ua.

С. В. Іванов

д-р екон. наук, академік АЕН України,

Ю. М. Харазішвілі

д-р екон. наук, академік АЕН України

Міжнародний центр дослідження соціально-економічних проблем модернізації та розвитку кооперації, м. Полтава

ІННОВАЦІЙНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Актуальність проблеми. Транспорт і зв'язок є однією з важливих базових галузей економіки України, забезпечує її внутрішні та зовнішні транспортно-економічні зв'язки і потреби населення у перевезеннях та відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку країни, підвищенні конкурентоспроможності національної економіки і якості життя населення. Діяльність транспортної системи країни сприяє нормальному функціонуванню всіх галузей суспільного виробництва, соціальному і економічному розвитку та зміцненню обороноздатності держави, міжнародному

співробітництву України, забезпечує певною мірою економічну та національну безпеку держави [1].

Детальний аналіз складових розвитку транспорту дозволяє стверджувати, що транспортна система як вид економічної діяльності знаходиться у вкрай небезпечному стані. З одного боку, низький рівень інвестування та оновлення основних засобів, частки оплати праці у випуску, щільності шляхів сполучення, електрифікації залізниць, швидкості руху, технічна й технологічна відсталість інфраструктури. З іншого – одночасно високий рівень транспортної ємності, тінніза-